

SI 46 Sigtuna, Kv. Professorn 2

Litteratur: H. Gustavson, Arbetet vid Runverket, Stockholm, i: Nytt om runer 11 (1996, publ. 1997), s. 18, Personnamn i inskrifterna på runföremålen från Sigtuna, i: Namn på stort och smått. Vänskrift till Staffan Nyström den 11 december 2012 (2012), s. 104, 107.

Äldre avbildning: H. Gustavson, teckning a.a. 1997, s. 18.

Signum i Samnordisk runtextdatabas: U NOR1996;18E

Ett revben med en runinskrift påträffades vid en arkeologisk undersökning år 1995 i kv. Professorn 2 (Ruta C4, skikt 3. Fyndnummer 3852). Datering till 1100-talet enligt muntlig uppgift av Anders Wikström den 27/8 2012.

Revbenets längd är 205 mm, bredd 32 mm och tjocklek 7 mm. Runhöjd 18 mm (2 u).

Fig. 1. Runbenet SI 46 från kv. Professorn 2. Foto Bengt A. Lundberg 1996 (RAÄ/KMB fd965215).

Inskrift:

funi

Funi.

»Fune.»

Till läsningen: 1 **f** är spegelvänd. 3 **n** har ensidig bistav.

Runföljden återger ett tidigare icke belagt mansbinamn *Funi* 'brushuvud' eller ett substantiv 'eld, låga' som finns belagt i det isländska *funi* 'eld, låga'. Ordet hör på långt håll samman med ett fvn. ord *fúr, fúrr* 'eld', som bl.a. förekommer i kenningar och i namnramsor, i det senare fallet med betydelsen orm, eldsprutande drake. Ett med *funi* besläktat ord förekommer också i andra germanska språk, i tyskans *Funke* 'litet kortvarigt eldfenomen, glöd' bildat med ett *k*-suffix (< **fun-k-ōn*, jfr got. *fon* n. 'eld') och i ett ord med *r*-form i tyskans *Feuer* 'eld'. Jämför grekiskans *pýr* 'eld'. Formuleringen *Eldr heitir með mǫnnum, enn með ásum funi* Alv. 26 (»Eld nämnes det bland människor, men bland asar fune») talar för att ordet *funi* är mycket gammalt. Ordet *eld* är en germansk nybildning. De på *-n* och *-r* växlande orden går tillbaka på ett ord som i det äldsta indoeuropeiska urspråket visade växlande former i olika kasus: *r*-stammen uppträder endast i nominativ, akkusativ och vokativ singularis, medan *n*-stammen uppträder i övriga kasus. Så t.ex. grek. *hýdor*, gen. *hýdatos*

Runristade lösföremål från Sigtuna

Sl 46 Sigtuna, Kv. Professorn 2

(<**hýd-nt-os*) 'vatten'; jfr lat. *it-er*, gen. *it-in-eris* 'väg' med internlatinsk förändring (G. Meiser, *Hist. Laut- u. Formlehre d. lat. Sprache* (1998), s. 142). Detta böjningsätt fick ge vika för andra mer vanliga böjningsätt, när indoeuropeiskan utvecklades till olika språk. Rester kan finnas kvar i ett språk och då i ord med delvis annan böjning, t.ex. i grekiskans. *hýd-ōr*, *hýd-atos* 'vatten' eller genom att en stamform förallmänligas, i grekiskan *pyr*, *pyrós* 'eld' (H. Rix, *Hist. Gramm. des Griechischen* (1992), s. 126 f). En innehållsrik översikt över nordiskans *fyr/funi* finns under uppslagsordet *fyr* i H. Bjorvand och F. O. Lindeman, *Våre arveord* (2000).

Fig. 2. Detalj av inskriften på Sl 46 från kv. Professorn 2. Foto Bengt A. Lundberg 1996 (RAÄ/KMB fd965217).

Detta dokument ingår i en digital utgåva av runristade lösföremål från Sigtuna. Dessa publiceras fritt tillgängliga på Internet.

Texten är ännu preliminär och kan komma att revideras. Hittar du felaktigheter eller känner till källor som inte har utnyttjats är du välkommen att meddela författaren dessa på nedanstående e-postadress.

Författare: Helmer Gustavson
Kontakt: magnus.kallstrom@raa.se

Riksantikvarieämbetet
Box 1114, 621 22 Visby
Tel. 08-5191 8000, Fax 08-660 7284
www.raa.se